

Rahapeli tuottojen alenemiseen valmistautuminen, ratkaisuvaihtoehdot

Respondent:

-

Response on:

18.03.2021, 14.21 - 18.03.2021, 14.23

1. Vastaajan tiedot *

Etunimi	Eeva
Sukunimi	Holopainen
Sähköposti	eeva.holopainen@redcross.fi
Organisaatio	Suomen Punainen Risti

2. Mitä seuraavista työryhmän ratkaisuvaihtoehdoista pidätte toimivimpana?(vaihtoehdot esitetty laajemmin liitteenä olevan raportin luvussa 5, s. 90) *

Osittaisuudistus

3. Perustelut valittuun ratkaisuvaihtoehtoon

Suomen Punainen Risti katsoo, että osittaisuudistuksella, jossa sosiaali- ja terveysalan järjestöt jäisivät Veikkauksen varoista jaettavan rahoituksen piiriin on kannatettava erityisesti sen vuoksi, että se takaa järjestö- ja kansalaistoiminnalle sen tarvitseman autonomisuuden ja mahdollisuuden tukea kaikkein heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä vallitsevasta poliittisesta tahdosta riippumatta. Myöskään osittaisuudistus ei ole ongelmaton ratkaisu, etenkin huomioiden Veikkauksen rahoitukseen ja pelihaittoihin liittyvät eettiset kysymykset, sekä Veikkauksen tuloksen jakoperusteisiin ja -menettelyihin jatkossa liittyvät epävarmuudet mutta kokonaisuudessaan ratkaisu on nähdäksemme kestävämpi kuin avustusten täydellinen siirtäminen valtion talousarvioon. ☐

Kansalaisjärjestöjen vahvuus on niiden autonomisuudessa ja päätöksenteon kunnioittamisessa. Muutoksen tavoitteena tulisi olla kansalaistoiminnan elinvoimaisuuden vahvistaminen. Avustuksia pitää pystyä hakemaan myös muihin tarkoituksiin, kuin hallitusohjelman sisällä oleviin tavoitteisiin tai julkisen hallinnon näkökulmasta tärkeisiin asioihin. Kansalaisyhteiskunnan vahvistamisen näkökulmasta on tärkeää, että rahoitusjärjestelmä on pitkäjänteistä, ennustettavaa ja läpinäkyvää. Järjestelmän nopeat ja ennustamattomat vaihtelut tai ehdollistaminen poliittisten tavoitteiden saavuttamiselle heikentää kansalaisjärjestöjen asemaa. Valittavasta mallista riippumatta järjestöjen rahoitus tulee voida säilyttää mahdollisimman ennakoitavana, jotta mahdollisestaan pitkäjänteinen työ ja yli hallituskausien ylettyvä toiminnan suunnittelu. ☐

Kansalaistoiminnan rahoitus on luonnollisesti muutosten ja myös poliittisen arvioinnin kohteena, mutta hallituskausittain muuttuvat prioriteetit ja painotukset johtavat kaikkien resurssien hukkaan heittämiseen – kun työ on pitkäjänteistä, rahoituksen äkillinen loppuminen tarkoittaa usein sitä, että myös menneiden vuosien työ ja siihen käytetyt resurssit jäävät vaille vaikutuksia. ☐

Järjestöt tekevät usein työtä sellaisten ihmisryhmien parissa, joita julkinen sektori ei kohtaa ja joiden kanssa yksityisellä sektorilla ei ole kannustimia toimia. Kaikkein heikoimmassa asemassa ja erilaiset marginaaliryhmät saavat apua monilta eri ruohonjuuritason järjestöiltä. Monien tällaisten järjestöjen oma varainhankinta on vaikeaa, koska kohderyhmä ei herätä empatiaa suuressa yleisössä. Julkisen sektorin rahoitus järjestöille onkin monesti ollut ainoa tapa saavuttaa esimerkiksi päihdeongelmaisia, seksityöläisiä/prostituoituja tai paperittomia. Tällaisia henkilöitä kohtaavien järjestöjen avustusten siirtäminen valtion talousarvioon johtaa helposti avustuskohteiden keskinäiseen arvottamiseen ja kilpailuun siitä, kuka "ansaitsee" tulla avustetuksi, etenkin kun käytettävissä olevat resurssit pienenevät. ☐

Järjestöjen riskinkantokyky ja mahdollisuudet rahoittaa toimintaa väliaikaisesti omatoimisesti vaihtelevat suuresti, ja ennakoimattomuuteen liittyvä riski yhdessä raskaiden hallinto- ja vaikuttavuusraportointivaatimusten kanssa käytännössä keskittäisi järjestötoimintaa suurille järjestöille ja näivettäisi ruohonjuuritason toiminnan. □

Työryhmän esittämässä mallissa (kokonaisuudistus) järjestöjen vaikuttamismahdollisuudet vähenevät normaaliin edunvalvontaan ja ne järjestöt, joilla on vahvat poliittiset suhteet ja lobbausvoimaa, pystyvät vaikuttamaan voimakkaammin avustuksen saamiseen, kuin pienet toimijat. Tämä sotii kansalaisyhteiskunnan perusajatusta vastaan, jossa uusia toimijoita syntyy tarpeen mukaan paikallisesti tai rajattua kohderyhmää varten. Myös nk. neljännen sektorin pääsy rahoituksen piiriin tulevaisuudessa on tärkeää koko elinvoimaisen kansalaistoiminnan vahvistamiseksi. □

Keskeisenä periaatteellisena kysymyksenä pidämme järjestöjen autonomiaa. Jo nykyisin STEA:n seurantajärjestelmä ohjaa sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen toimintaa varsin vahvasti. Järjestöjen rahoituksen siirtyminen valtion talousarvioon tarkoittaisi, että eduskunnan ja hallituksen poliittinen näkemys ohjaisi myös järjestöjen tekemän toiminnan suuntaa. Tällöin olisi huolehdittava siitä, että poliittinen suunta ei ohjaa liian äkillisiä muutoksia. Valittavan mallin tulee siten olla sellainen, että sillä tuetaan kansalaisjärjestöjen itsemääräysoikeutta ja eliminoidaan poliittiset äkkikäänökset. Mikäli rahoitus päätetään siirtää kokonaisuudessaan valtion talousarvioon, tulisi tässä tapauksessa muodostaa neuvottelukunta tai vastaava elin, joka ei ole lähtökohdiltaan poliittinen, ja joka pohtisi rahoitusraamia sekä tukisi myös pienien toimijoiden toimintaedellytyksiä. Työryhmän esittämä kaikki puolueet käsittävää neuvottelukunta ei nähdäksemme olisi tähän tehtävään riittävä, vaan se edellyttäisi laajempaa edustuksellisuutta. □

Yleinen taloustilanne näyttää jatkuvan hyvin epävarmana ja valtion taloudenhoito kiristyy seuraavien vuosien ja vuosikymmenten aikana, johtuen sekä velanhoitokuluista että vaatimattomasta talouskasvunäkymistä. Tässä kehyksessä on myös selvää, että etenkin sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen avustusmäärä tulee pienenemään merkittävästi jo lyhyellä tähtämellä. Tämän lisäksi verottajan tiukentuvat tulkinnat uhkaavat muuttaa perinteistä yleishyödyllistä toimintaa elinkeinotoiminnaksi, mikä lähtökohtaisesti heikentää yleishyödyllisten toimijoiden kykyä rahoittaa toimintaansa. Resurssien laskulla tulee olemaan vaikutuksia järjestösektorin toimintaedellytyksiin ja vaatimaan lisää tehokkuutta ja toiminnan vaikuttavuuden kehittämistä. □

Sekä tehokkuuden että vaikuttavuuden lisääntyminen ovat hyvin kannatettavia ja tervetulleita tavoitteita myös järjestösektorille. Samalla on kuitenkin pidettävä mielessä, että kansalaisyhteiskunta tai järjestöt eivät ole rinnasteisia julkiseen tai yksityiseen sektoriin. Etenkin täysin tai lähes täysin vapaaehtoistoimivien järjestöjen tehokkuus ja vaikuttavuus syntyy kansalaisten yhteenkuuluvuuden, turvallisuudentunteen ja resilienssin vahvistamisesta, sekä vapaaehtoistoiminnan tekijälleen antamasta merkityksestä. □

Lopuksi huomioimme, että valittavasta mallista riippumatta sen käytännön valmisteluun tulee ottaa mukaan kansalaisyhteiskunta laajasti ymmärrettynä. Tämä tarkoittaa myös nk. neljännen sektorin toimijoiden huomioimista, etenkin kun tämänkaltaisen vapaa kansalaistoiminta on huomioitu myös oikeusministeriön valmistelemissa Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnössä (OM2021:8). □